

ОСОБЛИВОСТІ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Анотація. Розглянуто різні погляди на визначення поняття "валютний ризик", його різновиди. Виявлено причини його виникнення. Особливу увагу приділено пошуку можливих шляхів мінімізації витрат від валютних ризиків.

Аннотация. Рассмотрены различные взгляды на определение понятия "валютный риск", его разновидности. Выявлены причины его возникновения. Особое внимание уделено поиску возможных путей минимизации расходов от валютных рисков.

Annotation. The article deals with different views on the definition of currency risk, its variety. Its causes are revealed. Particular attention is paid to finding possible ways to minimize the costs of currency risk.

Ключові слова: валютний ризик, хеджування, обмінні курси валют, валютні опціони, форвардні валютні операції, валютні ф'ючерси, міжбанківські операції "своп".

У сучасному розподілі банківських послуг валютні операції займають велику частину поряд з депозитними та кредитними операціями. Майже кожна операція комерційного банку пов'язана з виникненням ризику. Під ризиком у банківській діяльності розуміють можливість втрати ліквідності або отримання фінансових збитків. Одним із основних ризиків під час здійснення валютних операцій є валютний ризик. Існування такого ризику потребує детального вивчення і є актуальною темою для розгляду.

Дослідженням існування валютних ризиків та його різновидів присвячені праці таких вчених, як: Коцовська Р. Р., Плетух Л. О., Кіндрацька Л. М., Яблоков А. І., Бугай В. З., Барсеґян А. С. та ін. [1 – 5].

Мета дослідження – розглянути сутність валютного ризику, причини виникнення та можливих засобів його уникнення або мінімізації витрат, пов'язаних із його виникненням.

Завдання дослідження: розглянути тлумачення поняття валютного ризику з різних точок зору вчених, його різновиди, причини виникнення та можливі засоби його уникнення або мінімізації витрат, пов'язаних із його виникненням.

Об'єкт дослідження – валютні ризики при валютних операціях комерційного банку. Предмет дослідження – особливості валютних ризиків та шляхи мінімізації витрат по них.

Валютний ризик – один із найдослідженіших із фінансових ризиків. Йому завжди приділялась дуже велика увага в літературі з міжнародної економіки та існує велика кількість різних тлумачень його визначення. Коцовська Р. Р. визначає валютний ризик як імовірність виникнення можливих збитків унаслідок несприятливих змін курсів іноземних валют [1]. У той же час Кіндрацька Л. М. розуміє під ним ризик втрат у зв'язку з несприятливою зміною вартості іноземної валюти щодо валюти держави, де розміщений банк [3]. Бугай В. З. і Барсеґян А. С. визначають його як небезпеку змін грошового потоку при операціях з іноземною валютою, що пов'язана з невизначеністю руху курсів валют [5]. Ризик виникає при формуванні активів і залученні коштів з використанням іноземних валют. Тому валютний ризик присутній у всіх балансових і забалансових операціях з іноземною валютою.

Валютний ризик належить до категорії ринкового ризику. Під ним розуміють наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу банку, який виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют. Можна виділити три основні складові валютного ризику:

- 1) ризик зміни валютного курсу – ризик знецінення вкладень в іноземну валюту внаслідок непередбаченої зміни обмінного курсу;
- 2) ризик конвертації, пов'язаний з обмеженнями в проведенні обмінних операцій;
- 3) ризик відкритих валютних позицій, що виникає в разі невідповідності обсягів активів банку і його зобов'язань в іноземній валюті [1].

Головним чинником виникнення валютних ризиків є коротко- та довгострокові коливання обмінних курсів, що залежать від попиту й пропозиції валюти на національних і міжнародних валютних ринках. У довгостроковому періоді визначальну роль відіграє загальний економічний стан країни, рівень виробництва, збалансованість основних макроекономічних пропорцій, обсяги зовнішньої торгівлі тощо, а в короткостроковому – збалансованість окремих ринків і загальний стан ринкового й конкурентного середовища. Коливання кількісних показників окремих чинників та їх певне співвідношення відіграють вирішальну роль у змінах валютних курсів, а тому можуть мати суттєвий вплив на характер виникнення і рівень валютного ризику. Серед довгострокових чинників коливань валютних курсів, передусім, необхідно виокремити такі: загальна економічна ситуація в країні; політична ситуація; рівень відсоткових ставок; рівень інфляції; стан платіжного балансу; система валютного регулювання та ін.

Короткострокові зміни валютних курсів є наслідком постійних щоденних коливань, зумовлених частію зміною попиту і пропозиції на ту чи ту валюту. Оскільки обсяги зовнішньоекономічних операцій, у тому числі торгівельних, постійно зростають, а світовий валютний ринок функціонує цілодобово, такі тимчасові коливання є неминучими, що стає постійним джерелом валютного ризику. Крім того, банки, що

Часто перед банками постає проблема: чи потрібно і в яких обсягах треба проводити операції в іноземній валюті для того, щоб не виникали додаткові ризики, пов'язані з цими операціями. Адже для багатьох банків ресурси, які потрібні для правильного управління валютним ризиком, недоступні. Вільний доступ до ринків ліквідних ресурсів дає змогу банкам хеджувати позиції в іноземній валюті легко та ефективно, забезпечуючи основу для розумного управління ризиком. У таких умовах банки можуть тримати відкриті валютні позиції для здійснення своїх операцій (надати клієнтові позику чи прийняти депозит), оскільки вони мають можливість швидко змінити ці позиції, якщо виникне потреба.

До методів усунення валютного ризику відносять фінансові операції, які дають змогу або уникнути ризику, спричиненого зміною валютного курсу, або отримати спекулятивний прибуток від курсових коливань. Процес зменшення ризику можливих втрат називається хеджуванням. Під хеджуванням валютного ризику розуміють захист коштів від несприятливого руху валютних курсів, який полягає у фіксації поточної вартості цих коштів за допомогою укладення угод на ринку Форекс. Хеджування приводить до того, що для банку зникає ризик зміни курсів, що дає можливість планувати діяльність і бачити фінансовий результат, не перекручений курсовими коливаннями, дозволяє заздалегідь призначити ціни на продукцію, розрахувати прибуток, зарплату і т. д.

Коливання курсу валют дуже нестабільне явище та впливає на діяльність банку кожен день, тому постає питання, як саме усунути чи мінімізувати витрати при валютному ризикі. Повністю усунути валютний ризик не можливо але в міжнародній практиці банківській діяльності виділили основні способи мінімізації ризиків. Одними із таких способів є: страхування валютних ризиків, валютні опціони, форвардні валютні операції, валютні ф'ючерси, міжбанківські операції "своп".

Отже, проведене дослідження дало змогу проаналізувати тлумачення валютного ризику, його різновидів та розглянути можливості мінімізації впливу валютного ризику.

Проведене дослідження повністю не розкриває способи мінімізації валютних ризиків в операціях з іноземною валютою. Напрямою подальшого дослідження має бути детальне вивчення шляхів мінімізації валютних ризиків комерційного банку.

Наук. керівн. Сотнікова О. О.

Література: 1. Коцовська Р. Р. Банківські операції [Електронний ресурс] / Р. Р. Коцовська. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/15840720/bankivska_sprava/bankivski_operatsiyi_-_kotovska_pp. 2. Плетюх Л. О. Особливості обліку валютних операцій комерційних банків / Л. О. Плетюх // Управління розвитком. – 2012. – Вип. 4. – С. 126–128. 3. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у комерційних банках України : навч. посібн. / Л. М. Кіндрацька. – К. : КНЕУ, 1999 – 432 с. 4. Яблоков А. І. Методика оцінки та управління валютним ризиком на основі показника VAR (VALUE-AT-RISK) / А. І. Яблоков // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем : збірник наукових праць МННЦ ІТіС. – 2008. – Вип. 13. – С. 121–128. 5. Бугай В. З. Організаційно-економічні аспекти оптимізації валютного ризику / В. З. Бугай, А. С. Барсегай // Прометей. – 2008. – Вип. 3 (27). – С. 285–291.